

הלכות ציצית סימן יא יב

ביאורים ומוספים

אצלנו ארוכות ומתקפלות, יש לתלות אף את שתי הציציות העליונות לאורך הטלית, שבכך יהיו נוטפות על הקרן.

[ביה"ל ד"ה שאין]

צל"כ אומר: הלא ענין שהציצית יהיו ממין הקנף⁸⁶.

86) מבואר שאם סביב הנקב תפור בחוט שאינו ממין הציצית, אינו נחשב שהטיל ציצית ממין הכנף, אף שהבגד עצמו הוא ממין הציצית, ורק היש מתירים סוברים שהחוט בא רק לחזק ולכן בטל לבגד [וכמו שמבואר במשנ"ב ס"ק עה], ומכאן הוכיח בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' ב) לגבי בגד שאינו עשוי מצמר ופשתים אלא מצמר גפן וכדו' וכנפותיו ממשי [באופן שאינו בא לחזק], שלדעת כולם אסור להטיל בו ציצית מצמר גפן, שהרי אינו מין הכנף, וגם ממשי אין לעשותם כיון שאינו ממין הבגד, אלא יטיל בו ציצית מצמר ופשתים, שמהם אפשר לעשות ציצית גם כשאנים מין כנף. והביא שהחזו"א (אוי"ח סי' ג ס"ק לג) הסתפק בכך וכתב שיתכן שצריך לעשות את הציצית דוקא מצמר או פשתים. מאידך, בשו"ת אגרות משה (אוי"ח ח"א סי' ב) כתב שפשוט הוא שיכול להטיל ציצית ממין הבגד משום שהכנף בטלה אליו.

סימן יב

דברים הפוסלים בציצית

[משנ"ב ס"ק א]

ואם לא נפקו קָלָן, די אם נשאר לעשות עניקה על הפסוקים בלבד ולא על כל החוטין¹.

1) והחזו"א כתב (אוי"ח סי' ג ס"ק יד) שצריך שיעור קבוע, דהיינו כדי עניבה שיש בה להקיף את מספר החוטים, שיתכן שיהיו גדומים ואף על פי כן תישאר הטלית בכשרותה, דהיינו ארבעה חוטים לר"ת ושמונה חוטים לר"י.

[משנ"ב ס"ק ב]

ואם המיר את הציצית, אסור לתנם בטלית אחר².

2) הוא הדין שאסור לחזור וליתן את החוטים באותה הטלית עצמה, וכמו שכתב לקמן (סי' יד ס"ק ז). וגם אם התירם על מנת לבדוק אם החוטים הנפסקים הם מחוט אחד, כתב בשו"ת זכר אליהו (סי' ז, בספר מגנוי חכמי תוניס) שמוכח במג"א [שהובא במשנ"ב לקמן סי' יד ס"ק ז] שאינו יכול לחזור ולקשרם.

[משנ"ב ס"ק ע]

ואתרוקף שלש-עשרה, צימטריא אָקד', וְהוּ ה' אָקד'⁸².

82) ומטעם זה כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' ח אות ו), שמידת חסידות היא שלא להפסיק בדיבור כשתולים את הציצית, כיון שכל הכריכות יחד רומזות לאחדות השם, והוסיף, שיש פוסקים שהחשיבו את התרת הכריכות כמחיקת השם ח"ו, ולשיטתם בכריכה יש ענין של כתיבת השם וכשמפסיק באמצע כאילו הפסיק בעת כתיבת השם, ומימ לענין הלכה כתב שאין לקשירה דין של כתיבת השם.

[משנ"ב ס"ק עא]

עין לעיל בסעיף-קטן יח מה שכתבתי שם⁸³.

83) שאם החוטים שזורים היטב ולא מצוי שיתפרקו, נכון שלא לעשות קשר בסופם, כיון שיש הסוברים שיותר טוב שלא להוסיף על מספר הקשרים. וכתב הפמ"ג (א"א ס"ק כה) שבכל זאת אין בכך איסור משום 'בל תוסיף', שהרי רק הקשר הראשון הוא מן התורה, אלא שהוא כמוסיף על הקשרים [כמבואר בשו"ע לקמן (סי' כד ס"א) שהם כנגד חמשה חומשי תורה].

אמנם, לענין הדלקת נרות שבת מבואר ברמ"א לקמן (סי' רסג ס"א) שאף על פי שנהגו להדליק שני נרות, אחד כנגד 'זכור' ואחד כנגד 'שמור', מ"מ יכולים להוסיף על המספר ולהדליק שלשה או ארבעה נרות, משום שניתן להוסיף על דבר המכוון נגד דבר מטרים, ובלבד שלא יפחתו ממנו.

[משנ"ב ס"ק עג]

אם נשקטו לצד מטה, וְהוּיָרָם⁸⁴.

84) ובטעם שאין בהחזרתן משום 'תעשה ולא מן העשוי', ביאר הפמ"ג (א"א ס"ק כד) שדבר שאין צריך מעשה גמור כדי לקיימו ולבטלו, אין בו משום 'תעשה ולא מן העשוי'.

[ביה"ל ד"ה לאורך]

וְהָקְשׂוּ הָאֲתָרוּגִים עַל זֶה: הלא בציצית העליונים אם יעשה אותם לאורך הטלית לא יהיו נוטפות על הקרן, שיהיו תלויים קלפי קרקע? וְתָרְצוּ עַל זֶה, ומקל מקום למעשה הסכימו שיותר טוב שישני העליונים יעשו פרטב הטלית ולא בארכו⁸⁵.

85) והחזו"א כתב (אוי"ח סי' ג ס"ק יב), שכיון שהטליתות המצויות

יום ה' כ"ה אייר תשע"ה - (כ"ו ב"ז אייר חזרה ישישי שב"ק)

באר הגולה 46

הלכות ציצית סימן יב

*אפלו בחוט אחד, (ג) [ג] (ג) *שנסק בלו, (ד) פסול. יהלך, ביון שכל אחד כפול לשנים, אם נפסקו (ד) (ה) שני ראשים, פסול, (ו) *שמא נפסק חוט אחד. וילפי מה שאנו נוהגים לדקדק בעת עשיית הציצית לתת סימן בארבעה ראשים, בענין שלעולם הארבעה ראשים הם מצד אחד של הקשר והארבעה ראשים מצד האחר, אם נפסקו (ו) שני ראשים מצד אחד, פשר, ודאי שני חוטים הם, והרי נשמר מכל אחד הראש השני

ב שם לט ג טו
ד בתי"ס מוקרי
ספרי"ן ס"ב

שערי תשובה

[ג] שנסק. עב"ט, ועין לקמן ס"ק ד דלא מהני להקשר משום ס"ס. וביחי"קב ס"ו קו פתח, דהא דשני העצרים מצטרפין לכדי"ע, יש להסתפק ולומר דוקא בחצי מצד זה וחצי מצד זה, אבל אם מצד אחד מצד אחד יותר, אעפ"י שבצדו שניהם יש כד"ע, אין מצטרף; וכך מקום לומר דגם בכה"ג חזי לאצטרופי. ע"ש. ובלקט"הקמח פתח בשמו בפשיטות דבכה"ג אין מצטרף, ולימא, שהרי פתח אח"כ: אכן בלפני דל"ן גבי כבוד כ"ו משמע דלא בעינן חצי מקאן כ"ו, ע"ש. וע"ש שכתב דצרוף כדי עניבה משני צדדים פלגא בפלגא, דל"ר והרא"ש דשערי תשובה מן הגדול, אין מצטרפין. ביון שהחוט מקשר עליוני הקשירות שבציצית כמו הקרה דליל, ולקב"ה רש"י דשערי תשובה הוא מן הענף ואין בו קשרים, אי"כ עומד להתפשט ויהיה כד"ע ומצטרפין, ע"ש. ולענין לא נהירא, דשם פליגי' פשוט יהיה לאחדים ביהו, משא"כ קנה דחוט זה בצד זה וזה בצד זה והקשרים מסתקין שאין יכולים להתאחד. אף גם מ"ש לדעת ר"י לדמות להקרה אינו פתור, והעקר נדב"ח האחרונים לפסל בזה, וביון שאין ג"ח לר"א קצרותי. ומ"ש בבב"ט בשם רש"י דאם היה קשר וכ"ו כשר אם חזר וקשרו, במחבת לא פון קפ"ה נדב"ח חט"ו, שאע"פ שנושא ונמן בזה, מ"מ במקומה דבריו אינו מכשיר במקום שפא ל"די פסול, רק אם נשאר כד"ע שצדו פשר הוא מהני הקשירה, וכן אם נפסק גם

באר היטב

(ג) שנסק בלו. כלומר שבשני ראשים לא נשמר כדי עניבה אפי" ע"י צרוף או ודאי פסול, ואם נשאר בשניהם כדי עניבה ע"י צרוף יש להסתפק אם פסול, מ"א. וכתב ט"ו: ע"כ ראוי לכל לרא' שמים שיצנין בשעת בדיקה גם בתחלת מוצאם של הציצית מן הנקב ולמטה, שאם יש שם קרע ודאי הרי נפסק בלו. שאלה: חוט הציצית שנפסק וחתר וקשרו מהו, אם מועיל מה שנעשה חוט שלם ע"י קשירה? פסק הט"ו, דאם היה כן בשעת עשיית הציצית, שהיה קצר באופן שנפסל, לא מהני מה שחזר אח"כ וקשרו, דהוי פגיעה ולמטה, אבל אם היה כשר בשעת העשייה ואח"כ נפסק ונפסל, לשר אם חזר וקשרו; וה"ה אם קדם שעשה הציצית נפסק חוט א' וקשרו ואח"כ עשה ממנו ציצית דכשר, ע"ש, וכ"כ המ"א סי' טו ס"ק א: (ד) שני ראשים. ר"ל ולא נשמר כדי עניבה, ואם נשאר בשניהם כד"ע ע"י צרוף, פתכתי בס"ק ג דיש להסתפק אע"ג דיש ס"ס, ספק אם הם ב' חוטים או אחד, ואת"ל א', שמא מצטרפין, אפי"ה לא מהני, בניחא ולבוש וע"ת. ועין בהשוכת בתי"קב ס"ו קו:

באור הלכה

על"פ פשוט שאין להקמיר יותר מפסק השלחן צרוף. אחר"כ ראיתי בסדור הדר"החיים שפעמיים ג"סין להלכה דעת השלחן צרוף. והחיי"אדם הקרוי על המדה שכתב כדי עניבה הוא לענין ד' גודליו, עין שם טעמו, ובאמת לפי מה דסובר רש"י במנחות מאז ע"ב דשערי ענפי הציצית הוא ד' גודליו, ואמר שם: אין ציצית אלא משהו, ואגודותיו קאי כדפ"ש רש"י שם, ואמר שם ג"סין ב"ד לט ע"א, בפה דברים מפורים (דבעינן שעור להציצית, וקאי על הענף לרש"י) בתחלתו אבל בסופו שני גודליו כ"ל שהוא, רק דבעינן שיהו בהן כדי לענין: אי"סן על"פ"ת דלא הוי על"פ"ל פנים יותר משני גודליו, דזהו לא יקרא בשם שניהם או כ"ל שהוא, ביון דהוא רב השעור, ואם"כ הרי על"פ"ת דאפלו לדעת רש"י שמתמיר דבעינן כדי עניבה בענף, כמו שכתוב בסע"ף ג, לדידה על"פ"ת כדי עניבה הוא על"פ"ל פנים לא יותר מכ"ו גודליו, ובכשר לדעת הרמב"ם והשלחן ראשון שקרש"י בכורות לט ע"ב ד"ה אחת, דסובר דשעור הציצית הגדול והענף הוא בסוף הכל ד' גודליו, וסתם המחבר פותיחו לעיל בסיומן יא ס"ד, בנדיא כדי עניבה הוא פחות משני גודליו, על"פ"ן נראה דעל"כ"ל פנים די בשני גודליו לרש"י, ולא מצינו לשאר פרסקים שפ"לגו עליו בענין כדי עניבה; ובכשר לפי מה שכתב הבית יוסף והביאו האלה רבה דלהלכה נקטינן כד"ר והרא"ש כדי לענב על חוט אחד בפני עצמו, וזהו קטן משעור המובא בשלחן צרוף, ובדלא אפשר סמכין עליה, אם"כ לכוונה בנדיא אין להקמיר יותר משני גודליו בכל גונו, ועין: * אפלו בחוט אחד וכו'. והא הדין אם נפסק הציצית במקום הגדול בין הקשרים: אם חוט אחד פשר, הוא שני חוטים פסול: * שנסק בלו. עין במשנה ברורה במה שכתבנו לענין צרוף; ונראה דאם יש בכדי לענב וכו', פי בלא הכי מעקרא דדינא יש לסמך על זה בלחוד, כמו שכתבנו למעלה בשם הבית יוסף נאלה רבה, ובכשר אם עליוני צרוף יש שעור גדול: * שמא נפסק חוט אחד. עין במשנה ברורה בסע"ף קטן ו במה שכתבנו (וכן לאחר שנעשה בהקשר דהניגו אם נפסק ראש אחד וכו'). אבל אונ"ה נראה דאפלו אם נפסק זה לאחר גמר חילא ראשונה דהניגו הכריכה והקשירה שעל גבה, מהני קשירת החוט, ביון דמקמא לן דאפלו כ"ד חילא אחת פשר, מפילא מקרי כ"ד נעשה בהקשר והוא בכלל גודליו. אמנם לפי מה שכתבנו לעיל בסיומן יא סע"ף ד בבאור הלכה סוף ד"ה יותר א"ר, ע"ש⁷, דכל זמן שהוא עוסק במצות עשיית הציצית ודעתו לגמרא אפשר שלא נזכר להקרא עליה בשעת עשייתה בשם גודליו⁸, אם"כ אפשר

משנה ברורה

(ג) שנסק בלו. ורצה לומר שבשני ראשיו (ד) לא נשמר כדי עניבה, פסול אף ששאר החוטים היו שלמים, ואם נשמר בשניהם כדי עניבה עליוני צרוף, יש להסתפק אם מהני⁷, ומשמע מאליה רבה וכן מדר"החיים דיש להקמיר בנדר: ואפלו אם יש ספק אם השני ראשיו הם משני חוטים או מאחד, ואם"כ יש כאן ספק ספקא: שמא הם משני חוטים, ושמא מצטרפין, אפלו הכי יש להקמיר, (ס) משום הציצית מצויין הן. והאצרות החיים מקל בכגון זה. ונראה, דאם יש באחד מהראשיו כדי לענב חוט אחד, (ו) בנדיא יש לסמך עליו: (ד) פסול. עין לקמן בסע"ף ג. ולכלי עלמא אם נפסק חוט אחד מעקרו, דהניגו במקום חבורו בפניו, דפסול, וכתב הט"ו: על"פ"ן ראוי לכל לרא' שמים שיצנין בשעת בדיקה גם בתחלת מוצאם של הציצית, דהניגו במקום חבורו בפניו, אם יש שם קרע⁴: (ה) שני ראשים, ולא נשמר (ו) בשום אחד מהן כדי עניבה, אבל אם באחד מהן יש כדי עניבה, פשר: (ו) שמא נפסק וכו'. ורצה לומר, אף אם שני הנפסקים מצד אחד, מכל מקום פן שניהם הם מחוט אחד, ביון שלא דקדק בעת עשייה⁵: (ז) שני ראשים וכו'. הוא הדין (ח) אפלו כל הראשים נפסקו מצד אחד, ומהארבעה ראשים שמצד השני לא נשמר בכל אחד רק כדי עניבה, גם"כ פשר, דלא נפסל לדעה זו רק אם חסר חוט אחד בשני ראשיו, ומה שכתב המחבר (ט) שהרי יש בראש השני יותר מכדי עניבה, לאו דוקא הוא. שאלה: חוטי הציצית שנפסקו וחתר וקשרו, אם מועיל מה שנעשה שלמים על"די קשירה? רמסקי (י) האחרונים דדינא הכי: אם מתחלה קדם שעשה הציצית מהחוטים נפסקו החוטים וקשרו בקשר קניא ואחר כך עשה מהן ציצית, פשר, דקשירה הוי חבור גמור; וכן לאחר שנעשה בהכשר, דהניגו אם נפסק ראש אחד לאחר השלמת הציצית בהפגו, אף אם לא נשמר בו כדי עניבה, מהני לקשרו עתה, ואף אם יפסק אחר"כ ראש השני מאותו החוט יהיה פשר⁶, ביון שבשעת הקשירה היה הציצית פשר; אבל אם נתקצרו החוטים באופן

שנסקו הציצית עליוני זה, כגון שנפסקו שני ראשיו ולא נשמרו כדי עניבה, או שנפסק החוט במקום הנקב, לא מהני מה שחזר אחר כך וקשרו, דזהו בכלל תעשה ולא מן העשוי בפסול. וכל"ש"פן אם היה החוט קצר משעורו בתחלתו בשעת עשייה, בנדיא לא מהני מה שחזר אחר"כ וקשרו לאחר הכריכה והקשירה של חילא ראשונה, וזהו ממש תעשה ולא מן העשוי, וקדלעיל בסיומן יא סע"ף ג לענין

שער הציצית

(ז) מגן אבנ"ם: (ח) פרי"מגדים: (י) פרי"מגדים: (ב) בר"י יוסף וארצות החיים: (ט) אליה רבה ופרי"מגדים: (י) ט"ו ואלה רבה ופרי"מגדים ודר"החיים, ושלש מהפסקת הבאר היטב, וכתב השינוי השערי תשובה:

הלכות ציצית סימן יב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ג]

ואם נשפזר בשנייהם כדי צניקה על-גדי צרוף, יש להספיק אם מקבץ.⁽³⁾

(3) והחז"א כתב (או"ח סי' ג ס"ק יד), שדבר תימה הוא לצרף את שני ראשי החוט לשיעור, שהרי כל ענף צריך שיעור גרדומין לעצמו, ואין לשני ראשי החוט קשר זה עם זה. וכתב שלפי זה נראה שאין לצרף דבר זה אפילו בסניף להקל.

[משנ"ב ס"ק ז]

וקתב הט"ז: על-כן ראוי לקל ירא שמים שייעין בשעת פריקה גם בתחלת מוצאם של הציצית, דהינו במקום חבורו ככנף, אם יש שם קרע.⁽⁴⁾

(4) ומי שלובש כמה טליתות, כתב בביה"ל לעיל (סי' ח ס"ט ד"ה יעין) שאפשר שיש להקל שלא לבדוק במקום הנקב אלא את הטלית שמברך עליה, וכן מי שמברך על הטלית גדול שאינו צריך לבדוק בטלית קטן אלא את החוטים עצמם. וסיים שם, שבכל אופן נכון לעיין קצת לפרקים אף במקום מוצא החוטים, כי רגילות היא שמתקלקלות הציציות שם, ובפרט אותם האנשים הישנים בטלית קטן.

[משנ"ב ס"ק ו]

פן שניהם הם מחוט אחד, כיון שלא דקדק בעת עשייתה.⁽⁵⁾

(5) ובטעם הדבר שאין לתלות שהחוט שנפסק בצד האחד שייך לרוב החוטים שבצד האחר שלא נפסקו ואינו המשכו של החוט שנפסק בצד ההוא, ביאר הגרי"ש אלישיב (אבני זכרון סי' יב) שכיון שאפשר להתיר את הציצית ולברר, אין הולכים בזה אחר הרוב.

[משנ"ב ס"ק ז]

ואף אם יפסק אחר-כך ראש השני מאותו החוט יקנה קשר.⁽⁶⁾

(6) והחז"א כתב (או"ח סי' ג ס"ק טו), שכל חוט שנוסף בבגד לאחר הכשירו, אף על פי שבשעה שהוסיפוהו היתה הציצית כשירה, מי"מ הרי הוא בכלל 'תעשה ולא מן העשוי', ואם לאחר שקשרוהו נפסק ראשו השני של אותו החוט, נפסלה הטלית מכאן ואילך, ואין בכח החוט הנוסף להכשירה.

[ביה"ל ד"ה שמא]

אמנם לפי מה שכתבתי לעיל בסימן יא סעיף ד בבאר הלכה סוף ד"ה יתיר ארץ, עיי"ש.⁽⁷⁾

(7) שם דן לענין חוט של ציצית שהיה בו שיעור לאחר קשירת החוליא הראשונה, ולאחר קשירת שאר החוליות נתמעט משיעורו, שאם דינו כגרדומין הרי הוא כשר, ואם אין דינו כגרדומין אלא נחשב כבתחילת עשייתו, הרי הוא פסול, שהרי אין בו שיעור. וראה שם שכתב בשם הפמ"ג שאין דינו כגרדומין, והביא כעין ראיה לדבריו. וראה מה שכתבנו שם בשם החז"א.

[ביה"ל שם]

דכל זמן שהוא עוסק במצנת עשית הציצית ונדעתו לנקמה אפשר שלא נוכל להתקרא עליה בשעת עשייתה בשם גרדומין.⁽⁸⁾

(8) מבואר בדבריו, שאם היה בדעתו לגומרה, הרי היא פסולה, אף אם הניחה כמות שהיא בחוליא אחת. והחז"א כתב (או"ח סי' ג ס"ק ג), שאם הניח אותה בחוליא אחת הרי היא כשרה, אף על פי שהיה בדעתו להוסיף חוליות.

יום א' כ"ח אייר תשע"ה

באר הגולה כד

ה מנחות לת שם
כרא"ש ותוספות
ר מנחות שם ז שם
זר לח

הלכות ציצית סימן יב

השהוא יותר מרבי עניבה. (ח) *ולרבנו תם לא מכשירים אלא בנשתירו שני חוטין שלמים, דהינו ארבע ראשים שכל אחד מהראשים ארף י"ב גודלים, אז מכשירים פשנסקו השני חוטין אחרים אם נשתיר בהם כדי עניבה; אבל אם נפסקו שלשה חוטין, אף-על-פי שנשתיר בהם כדי עניבה, פסולים. ומפני כך פשנתחכו שלשה ראשים, (ס) (ט) אם לא דקדק בעת עשיית הציצית שהיה נכרים הארבעה ראשים שמצד אחד של הקשר, חושבין ששם כל ראש הוא מחוט אחר, ונקצא שאין כאן אלא חוט אחד שלם, הלכך מספקא פסול. אבל אם לא נחתכו אלא שני ראשים, (י) מכשירין בכדי עניבה. (יא) *והלכה ספקא ראשונה. מיהו היכא דאפשר טוב לחש לסברת רבנו תם: הגה *ונוהגין כרבנו תם (אמדה סימן טו): הגה וכל-שכן אם דקדק שהיה נכרין הארבעה ראשים שבצד אחד ונפסקו שלשה ראשים בצד אחד דפסול, האז ודאי נפסקו שלשה חוטין; ואם נפסקו בשני צדדין נמי פסול, שמה שלשה חוטין הם. (בית-יוסף בשם בן חבית): ב היכא דצריך כדי עניבה, ומתוך שהחוטים עבים אינו יכול לענבם, ואלו היו רקים היה בהם כדי עניבה, (יב) פשר: הגה ומשערין בחוטין פינננים (רבי עמרם): ג כדי עניבה: לרש"י מן הענף, ולר"י אפלו נחתך כל הענף ולא נשאר כדי עניבה אלא מן הגדיל, פשר. ומנהג העולם כרש"י, והיכא דלא אפשר (י) (י) *יש לסמך על ר"י:

שערי השובה

מזד השני אח"כ, וכ"כ במשבצות זכב. ועין במח"ב שהביא דברי הא"ר וזכב דלא כבה"ט, ע"ש: [ס] אם לא דקדק, עבה"ט. ועין בגנות'ורדים כלל ב סימן א: שני חוטין מהצדדים שנסקו ולא נשאר בהם כד"ע ואין יודע כבודו שהם מהארבעה שמצד האחד, יש לפסול, אם לא שרדע שנתקרו בשעת עשייתן מתחלתן שהיה כל ה' מפל צד נכרים לעצמן, אבל בקסם יש לחש שלא נהנו, ע"ש. ועין בבר"י בשם שרי"ף צדיק שאם נפסקו ד' ראשים שמצד אחד פשר, לפי שנשתירו כל הראשים שניים בהם יותר מכדי, ואפי' לא נשתירו מהשניים רק כד"ע שהוא כד"ע ח' חוטין ביחד, פשר: [ן] יש לסמך. עבה"ט מה שהביא בשם גנות'ורדים, ושם איתא שאם נפסק גם מן הגדיל, והגדיל ארץ שאם יפחד הפקעת ישאר שער גדיל וגם חוטי כד"ע, פשר בשעת הדקדק, ע"ש. ויש' ע"ש בהשוכה שאתר זה בשם ר"י פראגי שגראה שדעתו לפסול כזה:

באר היטב

(ס) אם לא דקדק, קשה. דהא כ"ש הוא אם דקדק, כמ"ש בהג"ה אח"כ. וי"ל דנקט לא דקדק משום סיפא דמסום: אבל אם לא נחתכו אלא ב' ראשים מכשירים כד"ע, דהוה דוקא בלא דקדק, אבל אם דקדק, אם נחתכו ב' ראשים מצד א', פשר אפלו לא נשתיר כד"ע, דהא נשתיר ראש השני, אבל אם נפסקו ב' מבי' צדדים ולא נשתיר כד"ע, פסולים, דשמה חוט א' הן, מ"א: (י) יש לסמך על ר"י. לעיל ס"א כתב: היכא דאפשר טוב לחש לסברת ר"ת, פ"י היכא דאפשר למצא בקל ציצית אחרים, אבל א"צ לחזר אחריו, והכא כתב: והיכא דלא אפשר, הנוו במקום שאין נמצאין ציצית קלל, יש לסמך על ר"י. ומ"מ לא יכרך עליהם, גם אסור לצאת בו בשעת לר"ה, מ"א. ובתשובת גנות'ורדים חלק א"ח כלל ב ס' א כתב דיש להכשיר בשעת הדקדק גם בנפסק קצת מהגדיל ממש, ע"ש. ועין בהלק"ט ח"ב ס' ק"ח שכתב דמי העליונים וניח קשר הפתוח עם חלתו כדי שיהא פתיל וגדיל, עד שימצא

שנספקו לו חוטי הגדיל ואין לו חוטין אחרים, שפירי ג' חליות עם ג' קשרים אחרים. ונפשוט דכשנספלים הציצית צריך לפשטו, ולא מהני לעמד על עמוד

באר הגולה

דחכי נמי כהאי גונא. וצריך עיון למעשה: * ולרבנו תם לא מכשירים וכו'. שכל אחד מהראשים ארף י"ב גודלין. עין לעיל בסימן יא סעיף ד דסתם המתבר שם פדעה הראשונה, אף משום דקאריי תכא לרבנו תם, ואיהו הא סבר לעיל י"ב גודלין, כמו שכתב בבית-יוסף שם בשם התוספות, וגם דלקתחלה בנדאי גם המתבר שם מודה דטוב לחש לסברתו, והכא מביאו גם-כן המסבר רק לענין לחש לכתחלה, וכמו שכתב בעצמו בסוף הסעיף, לכה מביא גם-כן דעת הרבנו תם לענין זה: * והלכה כסברא הראשונה. עין בספר'מגדים באש"ל-אברהם בסעיף-קטן ז, מוכח מדבריו דמתר לברך עלי. וכן מוכח מן'אברהם בסעיף-קטן ז, דלא כמו שכתב בספר ח"י-אדם: * ונוהגין כרבנו תם. דע, דלדעת רבנו תם הוא אפלו לא נפסקו השלשה חוטין, רק נתקצרו באפן שאין בארץ י"ב גודלין. גם-כן פסול בכל האפנים: * יש לסמך על ר"י. והספר'מגדים במשבצות-זכב בסימן יא סעיף-קטן ב כתב: ודע, אם נפסקו כל החוטין עד הגדיל דפסול, כמבאר בסימן יב סעיף א, אם הוא בדרך ואין לו ציצית אחרים, נמיר הגדיל שהוא ד' גודלין ויותר, ונעשה קצת גדיל וקצת ענף, ולהסמך בסימן יא סעיף ד יוצא לכתחלה, ויכרך: ואף לדין דסביבא לן י"ב גודלין מפל מקום ילפש, ולכרך יש ספק¹⁴⁵. וימן התורה די בקל-שהוא, ואין עובר על מצות עשה דציצית; ומיהו צריך להחזיר כל הגדיל, דאם לא-כן הו' תעשה ולא מן העשוי, ונפסול מן התורה, דבעיני גדיל וענף, עד פאן לשונו שם. ורעצתו זאת הוא כדי לצאת אף לדעת רש"י, והוא והגאון ר' עקיבא איגרי בהרש"י בסימן יא שניהם לזכר אחד הסכימו דגם זה בכלל תעשה ולא מן העשוי. דלא כבעל הלכות קטנות שהוכח בכאר היטב שמקל כזה דאין צריך להחזיר כל הגדיל אף לדיעת רש"י. אף אחר-כך פצאתי להפרי'מגדים בעצמו בסוף סימן יב במשבצות-זכב שכתב דהוה לא הו' בכלל תעשה ולא מן העשוי, ופלא שהוא סותר את עצמו. ודע עוד, דלדעת רש"י אם נפסקו חוטי הציצית במקום הגדיל בין הקשרים, אם שני חוטין פסול¹⁴⁶, דלא צריכי מאם נפסקו שני חוטין בתחלת ענף דפסול לרש"י; ואם נפסק חוט אחד, נראה דכשר, דהא לא פליגי רש"י על ר"י רק מטעם דבעינין גם פתיל, כמבאר בהג"ה בשם הפודקני, והכא הלא יש בזה גם פתיל בראש השני של אותו החוט גופא. אף נראה

משנה ברורה

חתך ראשי החוטין: (ח) ולרבנו תם וכו'. טעמו, דשני חוטין שהן ד' אנו נוהגין במקום תכלת ושני חוטין שהן ד' אנו נוהגין במקום לבן, צריך עלי-גלי-פנים שיהיה מין אחד שלם: (ט) אם לא דקדק, קשה. דהא כ"ש הוה אם דקדק, כמו שכתב בהג"ה אחר-כך. ויש לומר (י) דנקט 'לא דקדק' משום סיפא דמסום: אבל אם לא נחתכו אלא שני ראשים דמכשירין בכדי עניבה, דהוה דוקא בלא דקדק, אבל אם דקדק, אם נחתכו שני ראשים מצד אחד, פשר אפלו לא נשתיר כדי עניבה, דהא נשתיר מפל אחד ראש השני, אבל אם נפסקו שנים משני צדדין ולא נשתיר בכדי עניבה, פסולין, דשמה חוט אחד הן: (י) מכשירין בכדי עניבה. ודעה לומר, אפלו אם היה השייר כדי עניבה רק באחד מקו, וכו'ל בסעיף-קטן ה: (יא) והלכה וכו'. פשוט דמתר לברך עליהן, וכמו שבארנו בבאר הלכה: ב (יב) פשר. דהא ארביין הן בכדי עניבה, רק מפני עבי אינו יכול לענב: ג (יג) יש לסמך על ר"י. ומתר ללבש הגדל. וליעיל בסעיף א דכתב: היכי דאפשר טוב לחש לסברת רבנו תם, פרושו, היכא דאפשר (יג) למצא בקל ציצית אחרים, אבל אין צריך לחזר אחריהם אם אין מזמנים לפניו או (יג) שיתבטל על-ידייהו מתפלה בעבור¹⁴⁸; והכא כתב: והיכא דלא אפשר, הנוו במקום שאין נמצאין ציצית קלל יש לסמך על ר"י. ומקל מקום לא יכרך עליו, וגם אסור לצאת בו בשבת לרשות הרבים¹⁴¹. ובכזה יש להכשיר בשעת הדקדק גם בנפסק קצת מהגדיל ממש [תשובת ג'ו, ע"ש]. ודע, דכל זה אינו ענין לנפסק החוט במקום הנקב, דשם (יד) אפלו לר"י פסול מן התורה, ופשוט (טו) דכשנספלים הציצית צריך לפשטו, ולא מהני לעמד על עמוד שלא ילך ד' אמות, דאין דין ד' אמות אלא להולך בלי ציצית¹⁴²; גם לא יסקן הציצית בעוד השלית עליה¹⁴³, אלא פושטו ומתקנו¹⁴⁴:

שער הציצית

(י) מגן-אברהם: (יג) מגן-אברהם: (יב) ח"י-אדם: (ז) פרי'מגדים: (טו) אליה רבה:

